

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1915 kl. 5 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om upphävande av tullen å smör.

(1:a avd.)

Närvarande: herrar K. G. Karlsson, Nilsson i Bonarp, frih. C. J. Beck-Friis, Ollas A. Ericsson, Oskar Eklund, Lyckholm, Antonsson, Bergström, frih. Fleming, Bäckström, frih. Palmstierna, Jespersen, Röing, Källman, Jonsson i Hökhult, Forssman, Holmström, von Hofsten, Jönsson i Revinge och Johanson i Uppmålby.

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 24, har herr *Röing* hemställt, »att riksdagen ville besluta borttaga tullen å 'smör: naturligt' (nr 138 i tulltaxan)».

Beträffande motiveringen för berörda hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

I frågan om smörtullens upphävande har nyligen avgivits ett utlåtande av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt. Åtskilliga smörexportörer i Göteborg hade i slutet av förra året gjort framställning hos Kungl. Maj:t om upphävande tills vidare av tullen å smör. I anledning av berörda ansökning ävensom åtskilliga andra, därav föranledda framställningar hava nyssnämnda bägge ämbetsverk, efter remiss, den 20 mars 1915 avgivit gemensamt utlåtande, som ställts

Utskottet.

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 7 saml. 17 häft. (Nr 20—21.) 1

till utskottets förfogande av finansdepartementet. Utlåtandet är avfattat i överensstämmelse med den mening, som uttalats av ledamöterna av kommerskollegium, och går ut på ett tillstyrkande av smörexportörernas ansökning. Samtliga i beslutet deltagande ledamöter av lantbruksstyrelsen voro emellertid av motsatt uppfattning och hemställde uti ett särskilt yttrande, att smörexportörernas i Göteborg ifrågavarande framställning icke måtte föranleda till någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Utskottet, som delar den från lantbruksstyrelsens sida sålunda uttalade meningen, kommer att här nedan åberopa och återgiva vissa delar av sistberörda yttrande.

Till stöd för upphävandet av smörtullen framhåller motionären, att det egentliga lantsmöret icke vare sig åtnjutit eller åtnjöt det skydd av smörtullen, som med denna avsetts, då lantsmörets effektiva konkurrent vore att söka i margarinet, särskilt i det under senare år allt mer utbredda växtsmöret. Enligt utskottets mening skulle ett upphävande av smörtullen säkerligen hava till följd, att importen av sekunda smör ökades och att till följd därav den av de mindre jordbrukarna i vårt land, särskilt i glest bebodda trakter, bedrivna produktionen, som i allmänhet endast omfattar tillverkning av sekunda smör, komme att ligga under i konkurrensen och falla i pris. Gent emot den enligt ämbetsverkens ovannämnda utlåtande av kommerskollegii ledamöter förfäktade ståndpunkten, att det syntes vara ställt utom tvivel, att en omläggning av den vida övervägande delen av nyssnämnda produktion till mejerihantering och sålunda till beredning av exportsmör utan större svårigheter skulle låta sig verkställas, får utskottet framhålla, att en avsevärt stor del av vårt lands småbrukare lever under sådana kommunikationsförhållanden, att det torde vara omöjligt för dem att driva någon mejerirörelse. De äro i stället tvingade att tillverka smöret i sina hem och äro vid sådant förhållande i stort behov av det skydd, som ifrågavarande tull erbjuder mot konkurrensen med importerat naturligt smör.

Beträffande spörsmålet, huruvida smörtullen verkar i riktning att nedsätta skicklighet och omsorg i smörtillverkningen inom landet, vill utskottet åberopa ett uttalande av lantbruksstyrelsens ledamöter i ovan omförmälda, av dem avgivna särskilda yttrande. Nämnda ledamöter hava framhållit, att tullen visserligen i viss mån förhindrar konkurrens med finskt och ryskt smör, men att den inhemska tillverkningen av sekunda smör i stället har en säkerligen vida svårare konkurrent i margarintillverkningen, som, i och med det att dess produkter i kvalitet och användbarhet alltmera närma sig natursmöret, nödgar de mindre jordbrukare, som på grund av lokala förhållanden äro tvingade till

fortsatt smörtillverkning i hemmen, att söka producera bästa möjliga vara. I överensstämmelse med vad sålunda uttalats anser även utskottet, att något behov av att här skapa ytterligare konkurrens icke föreligger.

Som ett ytterligare skäl för smörtullens borttagande har av motionären uppgivits, att smörtullen till Danmarks fördel hindrat uppkomsten av en ur olika nationalekonomiska synpunkter synnerligen betydelsefull transitohandel över Sverige med ryskt (finskt och sibiriskt) smör. Motionären har sålunda tänkt sig, att, om smörtullen upphävdes, en sådan transitohandel skulle kunna ledas över Sverige. Nu är emellertid att märka, att den över Danmark gående transitohandeln är stadd i tillbakagång, i det att de engelska affärsmännen så småningom tagit en betydande del av smörtransporten i egna händer och anordnat direkta förbindelser med Ryssland. Då sålunda en väl upparbetad transitohandel icke kunnat hålla stånd mot Englands intresse av direkt förbindelse, synes det ligga i öppen dag, att föga eller ingen utsikt finnes att leda samma varor in i en annan transitotrafik, som icke har några särskilda fördelar framför den, som nu håller på att utträngas.

På sätt i motionen erinrats äro de bättre kvaliteterna av svenskt smör vid export försedda med ett särskilt märke (runmärke), medan däremot svenskt smör i övrigt exporteras utan dylikt märke. Därest nu en transitohandel med finskt och sibiriskt smör av sekunda kvalitet komme till stånd, innebure detta en given fara för det anseende, den svenska smörtillverkningen för närvarande åtnjuter i utlandet, i det att det omärkta svenska smöret lätt kunde förväxlas med det över Sverige transiterade utländska smöret av sämre kvalitet. Exemplet från Danmark kan i detta hänseende icke med fog åberopas, i ty att, på sätt från lantbruksstyrelsens sida påpekats, allt till England exporterat danskt smör skall åsättas det danska nationalmärket. Någon sammanblandning med smör från andra länder kan där sålunda icke äga rum.

Men även om de nödiga betingelserna för en transitohandel med smör över Sverige förefunnes och även om nu omförmälda betänkligheter mot förväxling kunde hävas, ligger däri, enligt utskottets mening, intet skäl för smörtullens upphävande. Ty den omständigheten, att en vara är belagd med tull, innebär i och för sig intet hinder mot varans förande i transitotrafik.

Motionären har särskilt framhållit angelägenheten därav, att smörtullen under nu rådande förhållanden utan dröjsmål avskaffades. I sådant hänseende har motionären framfört två skäl. Dels hade minutpriset på exportsmör för närvarande uppnått en sådan höjd (3 kronor per kilogram),

att det för konsumenterna vore önskvärt att erhålla tillgång till ett billigare importsmör, dels hade en stor del av det ryska smöret tidigare haft marknad i Tyskland, men kunde på grund av kriget väntas bli hänvisat till Västeuropa, vadan utsikterna till uppkomsten av en svensk transitohandel med smör nu låge gynnsammare än annars.

I likhet med de förutnämnda reservanterna från lantbruksstyrelsen synes det utskottet, att vid bedömandet av förevarande fråga hänsyn icke bör eller behöver tagas till önskvärdheten av att genom import av finskt och sibiriskt smör bereda den inhemska konsumtionen tillgång till billigare varor. Även här torde den inhemska, under sträng statskontroll ställda margarintillverkningens produkter vara att föredraga.

För bedömande, huruvida för närvarande särskilda betingelser föreligga för uppdrivande av en transitotrafik med smör över Sverige, hänvisar utskottet till nedan införda tabell, i vilken sammanställts, bland annat, siffrorna för importen av naturligt smör under oktober, november och december 1913 och samma månader 1914.

Naturligt smör.

Införselns kvantitet i kilogram							
oktober		november		december		januari—december	
1913	1914	1913	1914	1913	1914	1913	1914
30,493	2,087	15,939	385	24,498	182	195,986	84,464

Av ovanstående siffror framgår, att under sista kvartalet av år 1914 ingen nämnvärd smörimport till vårt land ägt rum. Detta har också framhållits i ovannämnda yttrande av ledamöter av lantbruksstyrelsen, vilka därjämte anfört, att, då det anmärkta förhållandet varit beroende, icke på den nuvarande, i jämförelse med de gängse smörprisen obetydliga tullsatsen av endast 20 öre utan på politiska skäl och försvårade transportförhållanden, vilka i allt högre grad gjorde sig gällande, det syntes föga antagligt, att upphävandet av omordade tull härutinnan skulle kunna åstadkomma någon förändring. Om emellertid tullen nu upphävdes och en ökad import av finskt eller ryskt smör med anledning härav verkligen komme till stånd, måste man befara, att, på sätt ledamöterna av lantbruksstyrelsen jämväl påpekat, denna import, under den nära till hands liggande förutsättningen att vår export av smör till England under kortare eller längre tid bleve avbruten, vilket måste medföra ett prisfall å svenskt smör, skulle kunna vålla vårt jordbruk kännbara

olägenheter och sålunda väsentligt öka de redan förut synnerligen stora svårigheter, under vilka landets jordbruksnäring för närvarande arbetar.

Utskottet delar ävenledes den av reservanterna från lantbruksstyrelsen uttalade uppfattningen, att det överhuvud icke kan anses lämpligt eller tillrädligt att vid en tidpunkt, så orolig och oviss både i politiskt och ekonomiskt hänseende som den nuvarande, vidtaga varaktiga förändringar i ett bestående ekonomiskt system.

På grund av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att herr Röings förevarande motion, II: 24, om upphävande av tullen å smör, icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 20 april 1915.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Reservation

av herrar *K. G. Karlsson, Oskar Eklund, Bergström, Bäckström*, frih. *Palmstierna, Röing, Källman, Holmström, Jönsson* i Revinge och *Johansson* i Uppmälby, vilka anført följande:

På sätt i betänkandet uppgives, har i frågan om smörtullens upphävande nyligen avgivits ett utlåtande av kommerskollegium och lantbruksstyrelsen gemensamt. Berörda utlåtande, som avfattats i enlighet med den av ledamöterna av kommerskollegium uttalade meningen, innehåller delvis samma synpunkter, som blivit framhållna av motionären, och slutar med en hemställan, att Kungl. Maj:t täcktes snarast vidtaga åtgärd för borttagande av tullen å smör.

Under uttalande av vår anslutning till den uppfattning, som i berörda utlåtande sålunda funnit uttryck, och under återopande av de skäl, som anförts i förevarande motion, få vi i anledning av vad utskottet

i sitt betänkande anfört ytterligare framhålla följande. Till en början kunna vi icke dela den av utskottet i betänkandet uttalade åsikten, att en på grund av smörtullens upphävande ökad import av utländskt smör skulle hava till följd att den av mindre jordbrukare i vårt land, särskilt i glest bebodda trakter, i hemmen bedrivna produktionen av sekunda smör (lantsmör), komme att ligga under i konkurrensen och falla i pris. Enligt uppgifter, som vi erhållit av en större svensk smörexporterande firma, är det finska och sibiriska smöret på den engelska marknaden i regel endast 10 à 20 öre billigare per kilogram än prima svenskt export-smör och närmar sig sålunda i avseende å kvaliteten rätt mycket vårt bästa smör. Det svenska lantsmöret däremot betingar, enligt samma källa, merendels ett pris, som med 40 eller ända till 60 öre per kilogram understiger priset å det svenska exportsmöret. Vid det förhållande att det svenska smöret av sekunda kvalitet är så väsentligt billigare än det finska och sibiriska smöret, skulle säkerligen, även om den ifrågasatta tullfriheten genomfördes, någon konkurrens mellan nyssberörda tvenne smörkvaliteter icke uppkomma. Den inhemska tillverkningen av sekunda smör har i stället sin givna konkurrent och prisregulator i margarin-tillverkningen.

I fråga om utsikterna för en omläggning av den förutnämnda beredningen av lantsmör till mejerihantering, vilja vi påpeka, att en sådan omläggning redan i stor utsträckning ägt rum, ävensom framhålla, att orsaken varför densamma icke blivit fullständigare genomförd än som skett torde till väsentlig del bero på att vederbörande ännu icke på alla orter haft anledning att taga frågan under allvarligt övervägande och tillse vad som kan göras för övergång till rationellare tillverkningsmetoder.

Under ärendets behandling inom utskottet hava vi vidare framhållit, att, därest smörtullen upphävdes och i anledning därav importen av finskt och sibiriskt smör komme att ökas, den ökade importen skulle innebära en betydande nationalekonomisk fördel för Sverige, i det att vårt land därigenom skulle bliva i tillfälle att utvidga sin export av det inhemska prima smöret och i stället till diverse konsumtionsändamål inom landet begagna det något prisbilligare utländska smöret, vilket, såsom förut nämnts, i kvalitet står det svenska exportsmöret nära.

Ett ytterligare skäl att snarast upphäva smörtullen är det intresse Sverige äger av att det sibiriska smöret exporteras över vårt land. Härom yttras i ämbetsverkens ovannämnda utlåtande i huvudsak följande. Genom en transitohandel med smör över Sverige skulle vårt land tillskyndas såväl handelsvinst som transitofrakt. Därjämte skulle berörda transitohandel

även på annat sätt och i ännu större omfattning tillföra vårt land fördel. Den ifrågasatta smörtrafiken skulle nämligen vara ägnad att föra den sedan längre tid på dagordningen stående frågan om förbättrande av trafikmöjligheterna mellan Sverige och Ryssland närmare sin lösning och att därigenom befordra en kraftigare utveckling av vår export österut. Berörda transitohandel med smör skulle även bidra till en utvidgning av Sveriges reguljära sjötrafik västerut, främst till England. Med hänsyn till dessa faktorer får i sista hand frågan om smörtullens upphävande en mycket större nationalekonomisk räckvidd för vårt land, än den eljest i och för sig skulle äga.

Beträffande den av utskottet i betänkandet uttalade farhågan, att på den utländska marknaden det omärkta svenska smöret lätt kunde förväxlas med det över Sverige transiterade utländska smöret av sämre kvalitet, anse vi oss böra framhålla, att Kungl. Maj:t har medel i sin hand att meddela bestämmelser i syfte att förhindra förväxling av nu antydd art. Vi äro ävenledes övertygade därom, att Kungl. Maj:t, därest tullen upphäves, icke skall underlåta att föreskriva sådana kontrollåtgärder, att de inhemska smörproducenternas intresse av att deras tillverkning icke förväxlas med det utländska smöret kommer att på ett fullt betryggande sätt tillgodoses.

Icke minst med hänsyn till nu rådande dyrtidsförhållanden synes det oss vara önskvärt, att upphävandet av ifrågavarande tull sker utan onödigt dröjsmål; och få vi alltså härmed föreslå,

att riksdagen ville med bifall till herr Röings motion, II: 24, besluta, att naturligt smör skall åtnjuta tullfrihet och att till följd därav rubriken nr 138 i gällande tulltaxa skall erhålla följande ändrade lydelse:

Smör:
138. naturligt..... *fritt.*